

Интервју: Аница Пандуровић

8.
СТРАНА

3.
СТРАНА

Уписи у српске школе

7.
СТРАНА

СНН

Повратак Новом Светом Ивану

5.
СТРАНА

Улепшавање гробља у Ловри

ПОЛИТИКА

Дипломатска битка Србије

Гласање о Резолуцији о Сребреници неће бити одржано у Генералној скупштини Уједињених нација (ГС УН) 2. маја, како је првобитно било планирано, већ нешто касније, а датум ће се накнадно утврдити. Разлози нису званично саопштени, али је амбасадор Босне и Херцеговине (БиХ) у Светској организацији Златко Лагумџија за сарајевски „Дневни аваз“ открио да се ради на додатном „дотеривању текста“, који су заједнички поднеле Немачка и Руанда, уз велику подршку још двадесетак земаља, укључујући САД, Велику Британију, Француску, Италију, Турску...

Чудно је да су то учиниле управо две првопоменуте државе, када се зна да је Немачка током Другог светског рата починила највећи геноцид у историји човечанства, а у Руанди су у пролеће 1994. године Хути масакрирали више од милион припадника Тутси и Тва народа.

У нацрту документа се, пре свега, тражи да се 11. јул прогласи Међународним даном сећања на жртве у Сребреници 1995, али је сумњиво зашто се то иницира баш сада, 29 година након тешког злочина, односно, много после завршетка свих суђења у Хашком трибуналу. Одговор је понудио сам председник Србије Александар Вучић, који је пет дана боравао у Њујорку и лобирао да се повуче резолуција, која, истина, није обавезујућа, али има велики морални значај.

„Све ово нема везе са правдом и међународним правом, већ геополитичким односима. Никога од предлагача није брига за Дејтонски споразум, нити за стабилност у региону, једино што желе је колективна казна за српски народ“, изјавио је Вучић.

Према његовим речима Американци, свесни да се тим потезом нарушава Дејтон, као коловође сада у први план гурају Немце, а заједно су у Бечу формирали штаб са задатком да пре-

броји потенцијалне гласове и додатно изврши притисак на неке неодредљене и колебљиве.

„Успели смо да ствари мало закомпликујемо, мада смо наравно свесни да не можемо да, као једна мала земља, победимо светске моћнике. Наша дипломатска борба је, ипак, унела велику нервозу међу предлагаче и спонзоре“, рекао је председник Србије и похвалио ангажованост читавог српског тима у којем су, поред оста-

лих, амбасадор Србије у Вашингтону Марко Ђурић и као специјални изасланик Вук Јерemiћ, бивши шеф дипломатије, а једно време (2012-13) и председник ГС УН.

Зна се да је на страни Србије и активни сарадник те руски амбасадор у Светској организацији Василиј Небензија. Да се о резолуцији расправља у Савету безбедности Русија би, као стална чланица, могла да уложи вето, али у Генералној скупштини одлучује 190 држава с правом гласа.

За председника Републике Српске (РС) Милорада Додика усвајање резолуције би могло да представља крај БиХ, јер Срби не желе да живе у држави у којој их припадници других народа сматрају геноцидним. Најавио је да ће се наредна седница Владе РС одржати 2. маја управо у Сребреници, а гест добре воље и пружања руке помирења Бошњацима биће и полагање венаца на Поточарима, уколико то никога не буде вређало.

„Српска нема намеру да у школске уџбенике ставља наметнуту причу о геноциду, нити да обележава тај дан како други желе, неће Насера Орића називати херојем, али је спремна да Бошњаке позове на живот у миру“, рекао је Додик и додао да Лагумџија ради у Њујорку на своју руку, мимо одлука Председништва БиХ.

Срђан Басић

Јухас председник Скупштине АПВ, Мировић се повлачи

Балинт Јухас је нови, 33. председник Скупштине АП Војводине, чиме је настављена дводеценијска пракса да првог човека тог тела даје Савез војвођанских Мађара (СВМ), коалициони партнер водеће Српске напредне странке (СНП). Пре њега су председници војвођанског парламента били Шандор Егереш, од 2012. Иштван Пастор, а обојица су преминула.

Одлука о новом председнику Скупштине Војводине донета је на седници одржаној 25. априла у Новом Саду, која је, у ствари, била наставак конститутивног пленума још од 9. фебруара када је, из непознатих разлога, била прекинута одмах након верификације свих 120 посланичких мандата.

За Јухаса је гласао 81 посланик, сви из већинских коалиционих странака, уз 28 гласова против. Истоветан резултат је остварен и код избора четири потпредседника: Дамира Зобенице, Александре Малетић, Немање Завишића (сви СНП) и Бориса Новаковића (СПС). На исти начин је и Александра Стојковић постала генерални секретар Скупштине.

Јухас је рођен у Суботици 1982. године, основну школу завршио у Малом Иђошу (где је и започео политичку каријеру), а Економски факултет и мастер студије у родном граду. У СВМ-у је од 2006, на прошлим изборима је био носилац листе те странке,

а директор је канцеларије мађарске фондације „Просперитати“ у Србији.

Опозиционе странке, Коалиција „Србија против насиља“ (СПН) и НАДА са Новом Демократском странком (НДСС) на челу, одбиле су да предложе своје кандидате за потпредседнике, што је раније била устаљена пракса, сматрајући да су децембарски избори били недемократски и да је велики број гласова покраден. Овим чином, како је речено, нису желели да дају легитимитет гласању од 17. децембра прошле године.

„Наш задатак је да успоставимо нове стандарде пристојности у политичком деловању, да доведемо политичку културу у оквире Устава, закона и Статута и да промовишемо вредности за будуће генерације. Идеалних услова никада неће бити, а ово је испит савести, одговорности и толеранције“, рекао је Јухас у свом првом званичном обраћању посланицима и јавности.

Опозиционе странке су, ипак, одлучиле да делегирају своје чланове у 19 скупштинских одбора, о чему је постигнут договор на састанку колегијума свих посланичких група.

У новом сазиву Скупштине АПВ највише мандата има листа око СНС, Александар Вучић – Србија не сме да стане (66), затим следе СПН (30), СВМ (9), Социјалистичка партија Србије и НДСС (по 7), а једног посланика

је добила Руска странка, као и у Скупштини Србије.

Ако се први део конститутивне седнице, дакле 9. фебруар, сматра почетком новог циклуса, онда је 9. мај крајњи рок за формирање покрајинске владе. Зна се једино да на челу Покрајинског извршног већа (ПОВ) више неће бити Игор Мировић, на којем се налазио пуна два мандата.

„После 34 године активног бављења политиком, готово на истом месту, време је да започнем неке друге послове, а ово је моје последње обраћање широј јавности“, изјавио је Мировић на отварању једне нове зграде Новосадског универзитета.

Повлачење бившег радикала и напредњака од оснивања СНС-а 2008. године могло се наслутити још прошле јесени. Одлучио је, наиме, да не учествује у предизборној кампањи, а његове фотографије није било ни на једном страначком билборду, чак ни

у Новом Саду. Већ неколико година медији говоре о његовом сукобу са Милошем Вучевићем, раније градоначелником Новог Сада, па министром одбране и сада мандатаром нове Владе Србије, што су они више пута демантовали, али је сумња остала.

Мировић је годинама био посланик у покрајинском и републичком парламенту, а обављао је и низ значајних послова у извршним органима. Са 56 година му је рано да оде у старосну пензију, није навео чиме ће се убудуће бавити, сем писања песама, а јавности је најпознатија његова књига стихова „Кремен пламен“. Као могућа наследница на челу покрајинске владе нејачешће се помиње Душанка Голубовић, прва на листи СНС-а на покрајинским изборима и некадашња градоначелница Сомбора.

Срђан Басић

Повратак Новом Светом Ивану

Нови Сентиван или Сентиван (мађ. Újszentiván), село надомак Сегедина, које се под овим називом први пут помиње 1411. године као Zenth Iwan, а налази се у Чонградско-чанадској жупанији, од 27. априла 2024. поново се назива Нови Свети Иван.

Овако је одлучила Новосентиванска српска самоуправа, која је посредством Локалне самоуправе дала направити нову таблу са српским именом насеља и поставила ју је на самом улазу, односно, излазу села, где поред мађарског назива Újszentiván, на српском језику стоји Нови Свети Иван, док на немачком Neuer Heiliger Iwan.

Иницијатива трочланог бираног тела Срба у Новом Светом Ивану, или Новом Сентивану да се на самом улазу и излазу села постави и српски назив насеља, дакле, уродила је плодом. Штавише, пошто у селу живи и мали број припадника немачке народности (некада је Немаца овде било знатно више), Новосентиванска српска самоуправа је одлучила да у своју молбу, везану за постављање нове табле са именом назива насеља на језицима народности, а адресирану Локалној самоуправи, уврсти и потражњу да се истакне и немачки назив села Neuer Heiliger Iwan.

Молбу месних Срба, на челу са Теодором Крунић Дунаи, председницом месне српске самоуправе, посланичко тело села, предвођено начелником Имреом Бодоом услишило је и подржало.

Након организационих припрема, свечано откривање табле са српским и немачким именом насеља уприличено је 27. априла, на Лазареву суботу, Врбицу. Након свете литургије месни српски православни верници, предвођени протонамесником Светомир Миличићем, парохом дешчанским, администратором новосентиванске парохије и заинтересовани мештани отишли су до самог улаза села где су их већ чекали заинтересовани новинари, односно, поједини фолклораши дешчанског КУД-а „Банат“, одевени у народне ношње.

На самом почетку пригодне свеча-

ности, присутнима се најпре обратио Имре Бодо, начелник села Новог Сентивана који је истакао своје задовољство што је Локална самоуправа и сама допринела постављању табле, која ће од сада на три језика поздрављати путнике, људе који пролазе кроз село: на мађарском, српском и немачком језику. „Ми и овим гестом желимо да се присетимо богате прошлости српског и немачког народа, традиција, које карактеришу културу насеља: већинског, односно, поменутих народа. Искрено се надам да ће мо данашњим даном, када откривамо таблу са српским и немачким натписом насеља, дати један пример и путоказ споја људи, који негују прошлост, садашњост и нагласак стављају на будућност.“

У име Сегединске немачке народносне самоуправе присутне је поздравила Александра Кором, председница бираног тела Немаца из Сегедина, која је изразила своје задовољство због иницијативе постављања табле са натписом на немачком и српском језику, уједно је нагласила да ће поменута немачка самоуправа помоћи малобројној немачкој заједници у селу у опстанку, односно, развоју националне свести, идентитета.

Теодора Крунић Дунаи, председница Новосентиванске српске самоуправе је у свом поздравном говору истакла речи захвалности бираног тела Срба, наиме, како рече, молба о постављању табле са српским натписом насеља потекла је пре отприлике пет година, но, тек садашње посланичко тело је сматрало важним да се позабави овим за месне Србе важним питањем. „За нас много значи да смо успели да остваримо нашу иницијативу, наиме, постављање табле на немачком и српском језику, сведочи о некада богатој мањинској, народносној прошлости села. Сећам се добро – то ми је мама при-

чала – оновремено, деца мађарске, немачке и српске националности заједно су се играла. Није било разлике међу људима, који су сложено, у љубави и толеранцији живели. Одлазили су једни другима на приредбе и поштовали су се. Искрено се надам да ће и млади следити тај леп пример, не гледавши ко је какве националне и верске припадности.“

Након кратких, пригодних говора, уследио је свечани чин: таблу са српским и немачким називом насеља Újszentiván – Нови Свети Иван и Neuer Heiliger Iwan – откриле су Теодора Крунић Дунаи, председница Новосентиванске српске самоуправе и Александра Кором, руководилац Немачке народносне самоуправе у Сегедину.

Свечаном чину присуствовао је и протонамесник Светомир Миличић, парох дешчански, администратор новосентиванске парохије, који је такође подржао предлог да се на табли нађе натпис Нови Свети Иван: „Мени лично је веома драго што је дошло до откривања ове табле, овај данашњи тренутак доживљавам и као историјски тренутак. Када смо прошле године, приликом писања студије о овдашњем светом храму, са Г. Светиславом Рајшићем истраживали архивску грађу, онда смо наишли на најстарије списе, који датирају из 1877. године. Ту су председници црквено-школског одбора, па и свештеници, користили назив „Нови Свети Иван“. Тај назив се употребљавао до 1904. године када је ондашњи председник Милош Путник дао да се направи нови печат на којем се нашао назив „Нови Сентиван“, који се и данас користи. Зашто је дошло до промене, не знамо, пошто нису оставили никакав писани траг. Нама се, међутим, допала идеја да вратимо назад стари назив и тај предлог прихватила је и месна српска самоуправа, предвођена госпођом Теодором Крунић Дунаи. Они су преузели терет папирологије, решавања административне процедуре и баш зато користим прилику да се захвалим како народносној, тако и већинској самоуправи, које су подржале нашу молбу. Ми ће-

мо пак наставити да чувамо све оно што су нам преци оставили у аманет.“

Том констатацијом се сложила и председница бираног тела Срба Теодора Крунић Дунаи која је нагласила: „Остваривањем ове иницијативе, ми заправо одајемо дужну пошту прецима, који су оновремено користили назив „Нови Свети Иван“.“

Она се уједно још једанпут захвалила Већинској самоуправи која је материјално сносила трошкове израде и постављања табле, односно, посредовала приликом набавки дозвола код Јавног предузећа „Мађарски јавни путеви“.

Хоће ли повратак имену Нови Свети Иван, старом називу насеља бити симпатичан онима који су навикли на Нови Сентиван? – остаје да се види. Били смо љубопитљиви и на мишљење Пере Ластига, директора Српског института при Самоуправи Срба у Мађарској, кога су новосентивански Срби такође контактирали пре доношења одлуке и реализације иницијативе: „Пре свега, по том питању треба да одлучују они, који живе у том селу, тј. Срби у том насељу. Постоје бројни документи, које сам и ја сам видео, где стоји назив „Нови Свети Иван“, међутим, то свакако изазива неке недоумице, јер је у говорном језику уврешен назив Сентиван. Не знам како ће да на то реагује шира заједница и локално становништво, но, сматрам да из језичког аспекта је прихватљивији Нови Свети Иван. О томе сведоче и црквени документи, имао сам увид и у преписку свештеника који своје писмо датира из Новог Светог Ивана. Све у свему, пре бих рекао да се не ради о промени, већ враћању старом називу. Са друге стране, поставља се питање хоће ли се сада морати мењати назив месне српске самоуправе и самим тим назив на печатима. Сентиванце сам информисао да нема законског прописа за то питање и имају слободу да то питање међусобно реше. Иначе, мени није сметао назив „Нови Сентиван“ или „Сентиван“ – ја од малена тај назив познајем, то смо употребљавали до сада – али, ако већина у локалној заједници оцени да је боље да се врати стари српски назив „Нови Свети Иван“, онда је и то легитимно.“

Предраг Мандић

САМОУПРАВЕ

Самоуправа Срба у 19. будимпештанском кварту (Малој Пешти) предвођена председником Бориславом Русом, у кратком временском року, одржала је два заседања. На поменутих форумима размотрила је програмске активности, план рада и буџет. Од самог почетка календарске године имала је више приредаба, а до октобра, док јој траје мандат, такође предвиђа организацију и реализацију бројних програма, манифестација. Бирано тело се како организационо, тако и финансијски укључило у прославу значајних празника попут „Сретења“ и „Трифундана“, а један од истакнутих пројеката, којем жели дати допринос, јесте постављање спомен-обележја – спомен-крста и гранитног диптиха – на месту некадашњег српског гробља у Ференцварошу у сарадњи са Самоуправом Срба у 9. будимпештанском кварту, Самоуправом Срба у Будимпешти и Српским институтом ССМ.

Бирано тело Срба у Малој Пешти

О раду Српске народносне самоуправе у Ержебетварошу

Прошле године је Српска народносна самоуправа VII кварту у Будимпешти у сарадњи са Задужбином Јакова Игњатовића, „Српским недељним новинама“, Српском народносно самоуправом у Старом Будиму-Бекашмеђеру, Културним центром „Српски венцац“ и Српском самоуправом у Зуглоу, који су узели учешћа у финансирању, потпомогла штампање три броја „Невена“, прилога за културу, књижевност и уметност, у редакцији књижевника Драгомира Дујмова. Ваља рећи да је 2023. година од историјског значаја у животу нашег будимпештанског часописа.

Наиме, од покретања нове серије „Невена“ давне 2003. године, сада се први пут десило да су током календарске године објављена три броја поменутог српског часописа. Српска народносна самоуправа у Ержебетварошу, на челу са Драгомиром Дујмовом, потпредседником др Александром Ластиф и Јулијаном Которчевић, заједно са Задужбином Јакова Игњатовића, учествовала је у објављивању збирке песама и кратке

Заседања Самоуправе Срба у Малој Пешти и активности

посебну пажњу посвећује сарадњи са матицом Србијом, а унутар тога побратимљеној сарадњи са градом Сомбором. Чланови српске самоуправе су недавно угостили близу тридесеторо сомборских васпитача из вртића где се рад одвија како на српском, тако и мађарском језику, а размена ђака, ученика из 19. будимпештанског кварту и седишта Западнобачког округа у Србији непрестано се налази на тапету.

Са Локалном самоуправом 19. будимпештанског кварту, са којом гаји изузетно добру сарадњу, бирано тело Срба у Малој Пешти чини све да још више унапреди и развије сарадњу са Сомбором, где је учешће на недавно одржаном Сајму књига, где су изложена и српска издања из Мађарске, председник Борислав Рус оценио веома успешним. Самоуправа Срба 19. будимпештанског кварту, слично ра-

нијим годинама, материјално ће подржати празновање ђурђевданске храмовне славе у Будимпешти. У склопу сарадње са месном Српском православном црквеном општином, недавно је успешно реализован један конкурс, захваљујући којем су обновљена троје врата и постављен мултифункционални клима уређај у згради бивше српске вероисповедне школе, наспрам светогоргијевог храма.

Малопештанска српска самоуправа активност испољава и у организовању разних поклониčkih путовања, а све у циљу упознавања културно-историјских и верских споменика српског народа.

Трочлано бирано тело Срба у саставу Борислав Рус, др Ана Кучера и Игор Рус се нада да ће и након мађинских, народносних

избора, заказаних за 9. јун, моћи да настави свестрани рад на пољу мађинско-политичког, културног и верског живота српске заједнице у 19. будимпештанском кварту.

П. М.

Активности Српске самоуправе у Зуглоу

Српска самоуправа у Зуглоу, будимпештанском 14. кварту, у саставу председнице Ксеније Сушић Марков, професора у Српској гимназији „Никола Тесла“, Ђорђа Мандића, архитекте и грађевинског стручњака и Пере Ластифа, директора Српског института, има више разноврсних активности током године, строго везаних за српску заједницу и садржаје који су важни за очување идентитета. То су разне манифестације, затим пружање помоћи за манифестације других самоуправа и установа, а поред овога врши и издавачку делатност. У кварту имају сарадњу са другим народностима, пре свега са онима које припадају балканском културном кругу, са Бугарима и Грцима. Сваке године се приређује Балканско вече или целодневни програм, дружење, фолклор, музика о песма. Самоуправа редовно даје стипендије за једног или два ученика или студента из њиховог кварту. Такође финансира ваннаставне програме који се везују за Српску школу. Ове године ће се поновити посета Залавару поводом Дана словенске писмености и обележју Светог Ђирила и Методија. Ове године се планира посета Коморану, пограничном граду у Словачкој, где постоји српска православна црква која је припојена Словачкој православној цркви. То је најстарија позната црквена општина на територији Угарске, која је сачувана, са вредним иконама и иконостасом. У овој тури се посећује и Велики Међер, где је за време

Првог светског рата постојао логор за ратне заробљенике и интернирце из Србије, а које је добило значајно спомен обележје. И ова посета је од великог значаја. Српска самоуправа у Зуглоу суфинансира објављивање разних издања Српског института и Српске самоуправе у Будимпешти, као и књижевна дела Драгомира Дујмова, српског писца који живи у 14. кварту. „Нису велике суме којима се подржава објављивање ових издања, али је значајно финансирање са више страна, да би могли да се покрију трошкови“, рекао је Ластиф за наш лист. Више пута се у просторијама Самоуправе организују дружења са различитим тематиком. Ластиф је истакао да СС Зугло учествује и у суфинансирању програма који се тичу споменичког наслеђа Срба у Будимпешти, на пример спомен обележавања некадашњег српског гробља на територији 9. кварту. Ово је пројекат од ширег значаја, који се полако приводи крају. „Надамо се да ће за месец дана бити откривање споменика и то је делимично учинак и наше самоуправе. Мислим да је важно да будимпештанске српске самоуправе и СС у Будимпешти сарађују, да остварују пројекте који превазилазе значај једног или другог кварту“, рекао је Пера Ластиф. Сазнајемо да у њиховом кварту још није донета дефинитивна одлука о овогодишњим финансирањима, али је народностима одређена иста номинална вредност као и прошле године.

К. П. Б.

Чланови Самоуправе са пријатељима

К. П. Б.

Пролећно уређење гробља у Ловри

У петак, 19. априла успешно су завршени планирани радови у селу Ловра: уређење школског дворишта, обале Дунава и ловранског гробља. Организатори акције су Сеоска самоуправа и Ловранско удружење за спорт, културу и слободно време. Укључили су се ученици Основне школе у селу и гимназијалци Српске школе „Никола Тесла“ из Будимпеште. Новчана средства за ову акцију обезбеђена су преко конкурса који је расписао супермаркет „Теско“. Председница Ловранског удружења Славна Нађ Богдан је аплицирала

и тематски осмислила пројекат. „Теско“ је присутан у многим градовима у Мађарској те је конкурс био за целу државу, али у Дабашком региону друга награда припала је Ловри у износу од 200.000 форинти.

Набављен је биљни материјал, а ученици, наставници и мештани су вредно реализовали све што је предвиђено. У дворишту школе су посадили јагоде с циљем промовисања здраве хране и исхране, затим су посадили и неколико различитих врста цвећа. Очишћена је обала Дунава дуж села, а на гробљу поред садње

цвећа око капеле, уређене су зелене површине, очишћене стазе и изнесено смеће.

У радовима на гробљу учествовала су два десета разреда Гимназије који су придigli и неколико споменика, склоних паду или уронилих у земљу. То су, углавном, гробна места где нема више наследника живих и одржавају се у оквиру редовних годишњих акција. Целокупну површину гробља површине од 6145 м² одржавају јавни радници самоуправе, а једном годишње мештани села заједно раде на великом чишћењу у оквиру социјал-

ног рада. Иначе, гробље се врло лепо одржава захваљујући ревносим мештанима.

Подсећамо да је јесенас, у октобру, Самоуправа села путем конкурса Националног пошумљавања, обезбедила један број младих садница дрвећа које је посађено у непосредној близини капеле. Прилаз капеле краси стари дрворед, а недавно је и сама капела уређивана и површина под надстрешницом поплочана. Самоуправа села има још пуно планова за уређење инфра структуре гробља, али се реализација остварује по приоритетима из корака у корак.

За сваку похвалу су активности Ловранске самоуправе и Удружења, али и активности овог типа у којима учествују омладина и наши ђаци. Поред развијања еколошке свести, заштите животне околине и потицања волонтерског рада, присутан је и едукативни, односно васпитни циљ да се гробљу прилази са посебним пијететом. Ученици Гимназије су много пута чули на часовима народописа да је Ловра највеће српско село у Мађарској. Имена и презимена на надгробним споменицима као и епитафи исписани ћирилицом то потврђују. За ђаке је то био и један изузетан час историје и поука о културном наслеђу нашег народа под отвореним небом. То је само једна од акција пештанских гимназијалаца који се током свог школовања упознају ближе са српском заједницом у Мађарској.

Славица Зељковић

Радна акција наших гимназијалаца у Српском Ковину

утицајима овог периода“. Зато не чуди да је манастир радо посећена дестинација од стране туриста!

Нажалост, након упокојења архимандрита Андреја, игумана манастира (у Господу је уснуо 19. септембра 2023), једно време било је тихо у манастиру, међутим, доласком искушеника Боре (Стојановића) и извођачким пословима на обнови манастирског конака, живнуло је у древној светињи.

Том живнућу, недавно, допринели су и ученици деветог нултог разреда будимпештанске Српске гимназије „Никола Тесла“, предвођени професором историје Милицом Милосављевић и професором географије Лазаром Которчевићем.

Они су се у склопу радне акције, придружили искушенику Бори у сађењу цвећа, улепшавању манастирске порте, те на тај начин потврдили своју посвећеност заједници, којој припадају.

Са друге стране, поред успешног рада, који су материјално подржали и Ловранско удружење за спорт, културу и слободно време, односно, Ловранска самоуправа, гимназијалцима се пружила прилика да стекну још више сазнања о манастиру, древној културно-историјском наслеђу.

Наравно, њихов искрено исказани ентузијазам није остао непримећен

ни код чланова Ковинске српске самоуправе, предвођене председницом Милком Иванов Нађ, која је најавила да ће поменуто бирано тело Срба ускоро угостити вредне средњошколске раденике. Између осталог и зато, јер је група гимназијалаца раније учествовала и у чишћењу, улепшавању српског гробља у Ковину.

Средњошколци, који су својим марљивим радом допринели улепшавању порте наше светиње, приликом

боравка у Српском Ковину урадили су и видео запис. У њему су овековечени урађени послови, уједно су дате и важне информације о историјату, архитектури те другим занимљивостима манастира.

Наравно, гимназијалци СОЦ „Никола Тесла“ предвођени својим професорима, вољни су и жељни да и убудуће учествују у друштвеним акцијама, подухватима, чији је циљ улепшавање и заштита наших верских и културно-историјских споменика. Спремни су да наставе племениту иницијативу и ако им се пружи прилика, онда ће већ на јесен кренути у нове походе. Да ли у околини Будимпеште, или можда негде другде – остаје да се види...

П. М.

Недалеко од Ловре, у предивној варошици Српском Ковину на Дунаву, налази се наш древни манастир, саграђен у 12. веку.

Црква Успења Богородице, рађена у готском стилу, представља један од бисера града, а ту се налази ризница, која чува „драгоцене литургијске предмете, првенствено из 18. и 19. века, који такође сведоче о различитим културним спонама и уметничким

ЈУБИЛЕЈ

Скупштина Матице српске

130. јубиларни сазив Матице српске

Маријета Вујић

У Новом Саду је 20. априла одржана 130. Скупштина Матице српске, најстарије српске књижевне, научне и културне институције, на којој су учествовали редовни чланови и чланови сарадници. Присутствовало је 466 делегата, што је у њеном досадашњем раду најма-

крају се приступило гласању, изабрани су нови стални сарадници, нови сарадници и почасни чланови. Изабрано је ново руководство, које је остало у досадашњем саставу: председник др Драган Станић, генерални секретар др Милан Мицић и потпредседници, др Јован Делић, проф.

Матица српска је најстарија књижевна, културна и научна институција српског народа. Основана је у Пешти, 14. јануара 1826. године, у времену ослобађања Србије од вишевековне турске власти, у доба када је јачала свест српског народа о потреби да се укључи у савремене европске токове, уз очување националног и културног идентитета. Основана је на идеју Јована Хаџића, правника и књижевника. Оснивачи су били богати пештански и будимски српски трговци. Први председник је био Јован Хаџић, а први секретар правник и новинар Теодор Павловић. Потреба националне хомогенизације, просвећивања, као и издавања српских књига, били су основни разлози за формирање оваквог Друштва. Непосредни повод за оснивање Матице српске представљала је потреба за преузимање Србске Летописи (касније Летопис Марице српске), најстаријег књижевног часописа и јединог српског гласила, коме је претило гашење. Књижевно и културно друштво одиграло је огромну улогу у процвату науке и културе Срба у Војводини. Њено деловање од самог почетка било је усмерено на представљање српске културе у Европи, али и на просвећивање народа. Око Матице српске су се окупљали најобразованији и најмудрији људи, а она је постала симбол грађанског друштва, културе, просветитељства и доброчинства. Била је и остала општенародна. Њени оснивачи живели су у различитим срединама, све од Беча до Темишвара и од Дубровника до Пеште. Тако је Матица српска и била један од иницијатора Новосадског договора, којим је 1954. године службено у употребу стављен српско-хрватски језик. Међу члановима и добротворима Матице српске били су и владар Србије Милош Обреновић, племић Сава Поповић Текелија, барон Јован Николић, владар Црне Горе Петар II Петровић Његош, припадници краљевске породице Карађорђевић, писци, народни трибуни, светски познати научници попут Михајла Пупина. Повезала их је племенита идеја о стварању јединствене колевке знања и став да је част служити часној Матици српској. Захваљујући широкој подршци из народа, Матица је једно време била најбогатија задужбинска установа у Угарској. Из њених фондова су финансирани капитални пројекти од значаја за стандардизацију српског језика и за развој разних научних дисциплина. У исто време Матица се бринула о школовању надарених ђака и студената, а тиме и о стварању српске интелектуалне елите. Матица српска је била узор многим народима. По угледу на њу основане су матице у готово свим земљама у којима су живели Словени. Седиште Матице српске се налазило у Пешти у Текелијануму до 1864. године, када је пресељена у новосадски Платонеум. Нови Сад је од тада познат као Српска Атина.

др Милан Матавуљ и проф. др Срђан Шљукић. Такође је изабран Извршни одбор са 31. чланом.

Међу новоизабраним члановима сарадницима Матице српске нашли су се и Драгомир Дујмов и Ренато Вујаковић, књижевници из Мађарске, као и Пера Ластаић, директор Српског института у Будимпешти. За редовног члана изабрана је Маријета Вујић, преводилац из Будимпеште. „Срби из Мађарске су сада много више присутни у раду и животу Матице српске. То је резултат наше сарадње у овом циклусу који је био врло активан и успешан. Наши контакти са руководством Матице српске су били успешни, имали смо заједничке програме и скупове, радимо на заједничким издањима, наше публикације постоје у издањима Матице српске, са тим можемо да будемо задовољни. Самим тим што су чланови руководства остали исти, рачунамо на даљу будућу успешну сарадњу“, рекао је Пера Ластаић за наш лист. За то ће сигурно бити прилика, јер се приближава 200. годишњица излажења Летописа, најстаријег часописа те врсте на свету, а за две године и годишњица оснивања Матице српске у Пешти. Летопис је уређиван више деценија у Пешти и штампан у Будиму, тако да су историјске везе са Србима из Мађарске веома тесне. „У протеклом циклусу од четири године, Матица српска је била врло активна. У области културе, науке и уметности успостављене су везе и контакти са српским јавним радницима са Србима из окружења, тако да постоји узлазна путања у раду Матице српске што се друштвене ангажованости тиче“, рекао је Ластаић. Представници Срба из Румуније овога пута нису били присутни, а они имају пет сталних чланова сарадника. Из Мађарске је, после више циклуса статуса члана сарадника, стални члан сарадник постао Коста Вуковић,

Ренато Вујаковић

историчар уметности и управник⁵ Српског црквеног музеја у Сентандреји. Чланови сарадници учествују у помажу рад у научним, књижевним и другим делатностима Матице

Драгомир Дујмов

српске. Порет тога постоји и редовно чланство, то су особе које помажу у раду Матице српске. То могу да буду средњошколци, студенти, научници или они који нешто поклањају Матици српској.

Катарина Павловић Бачи

Пера Ластаић

Педесет четири првака уписано у српске школе у Мађарској

Батања

Будимпешта

Према слову законске уредбе, упис првака у први разред основне школе у Мађарској, био је омогућен 18. и 19. априла. У пет школских установа, које се налазе у власништву Самоуправе Срба у Мађарској, уписано је укупно 54 ђака-првака.

Највећи број уписаних бележи СОЦ „Никола Тесла“ у Будимпешти, на име, у одређеном року, у будући први разред уписано је 18 малишана. Чак четрнаесторо деце дало је наше забавиште, док је од преостала четири уписана детета, једно, руске националности, а троје су потомци староседачких српских породица. Током текуће школске године родитељи предшколаца, искористивши могућности отворених врата, посећивали су наставу и упознали се са васпитно-образовним радом школе, присуствовали су огледним часовима и занимањима, које је држала учитељица будућег првог разреда. Осим тога, већ од јануара ове године, задужена особа се посебно занимала са предшколцима на пољу обогаћивања њиховог речничког фонда, олакшавајући тако посао колегинице Катарине Весић Вујаковић, учитељице будућих првака, која се, након дужег времена, из поподневног боравка, од децембра прошле године, вратила у наставу и сада ради са четвртацима.

Према најновијим информацијама у будимпештанско српско забавиште између 22. и 26. априла уписано је седморо деце, али је уписивање омогућено до краја августа месеца.

Српска основна школа у Сегедину, сада још као подружница СОЦ „Ни-

кола Тесла“ бележи изузетан успех на пољу уписа првака; на почетку другог полугодишта педагози школе визионарили су број нових ученика близу законског минимума за покретање одељења, међутим, захваљујући креативно осмишљеним и професионално, на високом нивоу реализованим радионицама у септембру ће у клупе првог разреда сести чак једанаест првака чија ће учитељица бити Дијана Јовановић. Занимљиво је да су родитељи будућих првака реалну слику о функционисању, о радним навикама и околностима у сегединској српској школи информације стекли и помоћу изнесених утисака родитеља старијих ученика. Да је ниво наставе задовољавајући потврђује чињеница да су осим шест малишана из сегединског Српског забавишта, у први разред уписана деца из Деске (?), Новог Сентивана и још једног оближњег насеља. Што се језичких компетенција првака тиче, само два ученика не знају српски, а остали на различитим нивоима говоре српски, неки чак и на нивоу матерњег језика. Према свим показатељима Српска основна школа и забавиште у Сегедину, као самостална образовна установа, нову школску годину започеће са једанаест првака и са седам новоуписаних забавишараца. Сви се надају да ће то бити, уједно и последња школска година у старој згради!

У Десци, поред четвороразредне српске основне школе функционише и сеоска основна школа са осам разреда. У Теслиној подружници у којој је, од око 40 ученика, сада једанаест првака, родитељима будућих првака

бити обезбеђен пријатан, несметан радни амбијент и напредак у учењу. Из Српског забавишта шест малишана је уписано у будући први разред, који су од почетка васпитне године на језичким радионицама, уз додатну ангажованост васпитачица, обогаћивали свој речнички фонд српског језика, а њима ће се у септембру придружити седми првак из сеоског, мађарског забавишта. Додајмо да је у дешчанско Српско забавиште, у међувремену, уписано 14 малишана. Учитељица Шарњаи пре четири године је почела да ради у Десци, а њезини бивши прваци у јуну се опраштају од школе, да би своју учионицу уступили најмлађој генерацији дешчанских основаца.

Мешовит ће бити састав ученика првака и у ловранској подружници СОЦ „Никола Тесла“, на име међу десет уписаних будућих ученика првог разреда, поред Ловрана, налазе се и Чипљани, Тукуљи, Макађани, а за упис је било је интересовања из Бечице и Сенмартина. Што се нивоа познавања српског језика тиче, улива наду да деца из чисто српских бракова говоре свој матерњи језик, док део будућих првака долази из мешовитих, односно чисто мађарских бракова. Њихове будуће, иначе искусне учитељице, Јелена Вукајловић Краус и Софија Иванов имаће задатак да нивелацију познавања српског језика ученика изврше без успоравања темпа у усвајању градива. Родитељима су на располагању била два огледна дана, односно, додатно, школа им је, у оквиру радне суботе, омогућила да присуствују часовима наставе. Резултат

великог интересовања је значајан: српска школа у Ловри, са десет уписаних првака слови као озбиљан микрорегионални васпитно-образовни центар на југу Чепелске аде, а то потврђује и сама чињеница да се у сеоски вртић уписало десет малишана, што је више од броја уписаних у први разред основне школе из истог вртића.

Батањска двојезична српска основна школа, у 2024/25-ој школској години, имаће укупно 8 ученика у првом разреду од којих, седам малишана из Српског забавишта и једно дете из месно мађарског вртића. Нови прваци долазе из мешовитих или из чисто мађарских бракова, али већини, српски језик уопште неће бити непознат, но, вероватно, будућа учитељица неће имати лак задатак. Иначе, за похвалу је што ће сви предшколци месног српског забавишта своје основношколско образовање почети у оквиру исте васпитно-образовне установе, тим пре, јер у граду функционишу још две осмољетке. Заинтересовани родитељи су преко огледних часова, радионица и отворених дана били у могућности да континуирано прате рад и наставу у школи, а руководство установе је омогућило родитељима да било којег радног дана, након најаве о доласку, присуствују одабраним школским часовима.

Колико ће нових забавишараца попунити седам упражњених места у батањском српском вртићу још тачно не зна, али, према потврђеној информацији, 8. и 9. маја очекује се упис скоро истог броја деце.

Миленко Радић

Ловра

Сегедин

је почетком фебруара омогућено да стекну увид у рад школе. У двоипомесечном временском распону одржано је укупно пет радионица у самом вртићу, а додатна три отворена часа била су на располагању будуће учитељице првака Еве Шарњаи да својим васпитно-образовним компетенцијама увери родитеље да ће њиховим школарцима, у расположивим инфраструктурним капацитетима и савремено опремљеној школи,

ИНТЕРВЈУ

Аница Пандуровић, в.д. директора СОЦ „Никола Тесла“

Руководство је променљива категорија, а трајна и једина константа је добробит наших ђака

Прошло је четири месеца откада је Аница Пандуровић именована за вршиоца дужности директора Српског образовног центра „Никола Тесла.“ То је био и повод за поведемо разговор са Њом и осветлимо тренутачно стање и будуће изазове у нашој образовној установи:

У ком стању сте затекли школу, који су били првобитни проблеми које сте требали решити?

– Када се десе персоналне промене, први задатак је да се то не одрази на редовне активности у школи. Сма-трам да сам заједно са мојим колегама успела да те промене не утичу на редовне задатке која школа треба да испуни. Због тога сам најискреније захвална својим колегама.

У друго полугодште сам кренула са великим очекивањима. Очекивања су ми била оправдано велика, пошто смо навикли како на успехе својих ђака, тако и на максималну посвећеност свих нас у колективу.

Иако сте ви година били општи заменик са којим сте се изазовима сусретали у протеклом периоду?

– Изазови су били бројни; од редовних активности у школи до састанака који су битни за нашу школу. Имала сам више састанака како у Мађарској, тако и у нашој матици. Оправдано се надам да ће ови договори временом испунити наша очекивања.

Српска гимназија „Никола Тесла“ је све више популарна и у региону, а ускоро ће бити одржани и пријемни испити за упис ученика у 9 разред. Колико деце се пријавило и колико ћете их примити?

– Пријавило се укупно преко 250 ученика, а то 28 из наше основне школе, десеторо из тзв. „спољних“ школа, углавном из Будимпеште, а 215 из Србије, Републике Српске, Црне Горе. Покренућемо – као и до сада – четири разреда. Три разреда планирамо са по 28 ученика, а у језичко-приpremно одељење са 20 ученика.

Који су принципи којима се вреднује који ће кандидат бити примљен? Какав је случај био претходних година и да ли има неке промене?

– Принципу су у складу са важе-

ћим Педагошким програмом. У оквиру ванредног пријемног, наша установа за основу узима и резултате постигнуте писмених и усмених испита из српског језика и књижевности, и математике. На овим тестовима максимално може да се постигне по 100 бодова. Оцене седмог и осмог разреда се удвостручују, па укупно може да се постигне по 100 бодова. Усмени део носи 50 бодова, тако кандидат може максимално да располаже са 450 бодова.

Познато је да су услови становања у ђачком дому доста лоши и да се овај проблем вуче годинама. Такође, проблем је и у недовољним смештајним капацитетима. На који начин планирате да решите ове проблеме?

– Постоје планови што се тиче побољшања и повећања смештајних капацитета.

Обишла сам домове и услови смештаја заиста нису сјајни. Имам план како побољшати те услове, од санитарних чворова, соба, заједничких просторија, намештаја итд. То ће бити моји наредни приоритетни задаци, надам се да ћу у наредном периоду то моћи и да реализујем.

Самоуправа Срба у Мађарској је распила конкурс за именовање директора СОЦ „Никола Тесла“ у Будимпешти а Ви сте били један од два кандидата. Како сте концепирали свој конкурс? Шта је оно што желите промените, а шта да задржите?

– Као што сам у самом почетку ка-

да су ме изабрали за в.д. директора рекла, ја себе видим као прву међу једнакима, то мислим и сада. Да радимо заједно као тим и решавамо све проблеме и остварујемо планиране циљеве. То сам написала и у свом конкурс. Мишљења сам да састављање пријаве за управљање није тешко. Изазов је испуњење и имплементација онога што је у њега укључено. Свима је познато, да са школом четири циљне групе морају бити задовољене: ученици и њихови родитељи, запослени у установи, техничко особље и спољни партнери. Све четири циљне групе очекују од директора да институцијом руководи на начин да одређеној групи донесе највећу могућу корист. При томе, очекивања тих група се не подударaju: у овом случају директор се налази у конфликтној ситуацији коју мора преузети, па с тим често мора доносити одлуке на нечију штету. Наравно, предност имају закони и оснивач. Закони су дати, а са оснивачем – власником наше институције – морамо имати сарадњу да би и ученици, и њихови родитељи, и сви запослени у установи, и спољни партнери били задовољни.

Настављајући да негујемо добре традиције установе и унапређујући постојеће стање у неколико области, желела бих да обезбедим мирне услове за педагошки рад школе. Пре свега, желим да будем педагошки ру-

ководилац! Не бих да мењам постојеће вредности, промене би се спроводиле имајући у виду очекивања споменутих група, развој и традицију.

Осим Српске православне цркве која је основни стуб опстанка српског народа, образовање на матерњем језику представља још један веома важан сегмент. Како Ви видите будућност српског школства у Мађарској?

– Пошто сам у животу оптимиста видим лепу будућност српског школства у Мађарској. Мислим да заједничким снагама можемо много тога унапредити. Будућност нам је пуна планова и интересантних идеја које ћемо реализовати са својим ђацима. Међусобна сарадња је, као и до сада, изнедрити сјајне резултате. Пут који смо зацртали, није лак, али заједничким снагама успећемо као и до сада. Долазак нових ђака сваке године обогаћује нас новим идејама. Наш образовни центар је из године у годину све већи и разгранатији. Држећи се утврђених планова и програма, остајемо на добром путу.

– Гимназија је спремна да обезбеди ученицима најквалитетније образовање, којим ће имати добру проходност на факултет, односно, да једноставно и лако пролазе пријемни за факултет.

Ви као руководилац Српске школе „Никола Тесла“ у Будимпешти којим начелима се водите и чему стремите?

– Образовни центар – као водећа образовна установа ове врсте у Мађарској и шире – јесте, и требало би тако да остане и у будућности, изван је свих политичких утицаја. Она припада деци која се у њој образују и одрастају, и њена сврха постојања мора остати ван оквира политике. Руководство је променљива категорија, а трајна и једина константа је добробит наших ђака. Промене руководства су иза нас, гледамо у будућност у којој ћемо учинити све како би побољшали рад наше школе и учинили је још бољом.

Забележила: Диана Ђурић

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (101)

ФЕЛТОН

Мајор Вилински у бечејском табору

„Гре'ота је то, господине полковниче! Требало би да се ми Срби сојединимо, а не да водимо хајку и да дижемо ларму један на другог!”

Последњих дана јануара месеца 1849. године, одмах иза празника Часне вериге, мајор Вилински оседла коња, па крену у Карловце, а оданде у Велики Бечкерек да се јави на службу у штаб генерала Теодоровића. Ту је сазнао да се Дамјанић повукао под Арад и да се његови „црвеношакпаши“ увелико припремају за опсаду тврђаве са царском посадом.

Када је од команданта затражио да на челу две компаније српских граничара притекне у помоћ Арађанима, све у потајној намери да се некако ипак сретне са братом Савом, Теодоровић је одсечно одбио такав предлог. Уместо тога, послао га је у Бечеј, у табор народног пуковника Дамјана Давидовца.

Благородни Давидовац беше родом из Каћа.

- Мајор Вилински! – искрено му се обрадова пуковник. - Здравом се радујем што ће у мом штабу бити и један искусни царски официр к'о што сте то ви, господине мајоре! Куртало га било, кад немам довољно изображених официра!

- Стојим вам на расположењу, го-

сподине полковниче! – узврати војнички Василије Вилински.

- Чујем да сте војну академију свршили заједно сас његовим благородијем вождом Стратимировићем.

- Тако је!

- Он јадан још увек кубури и битку бије сас Ђеговом светошћу. Патријарга час ваби у Карловце, час издаје потерницу против њега да се уапси, и све тако...

- Гре'ота је то, господине полковниче! Требало би да се ми Срби сојединимо, а не да водимо хајку и да дижемо ларму један на другог – рече отресито мајор Вилински.

- Имате право, господине мајоре, - сложи се Давидовац - али манимо се сад сви' ти' ружни ствари! Имадемо ми ту и много важнија посла! – рече пуковник, па се нагне и наднесе над разасртну мапу Војводине.

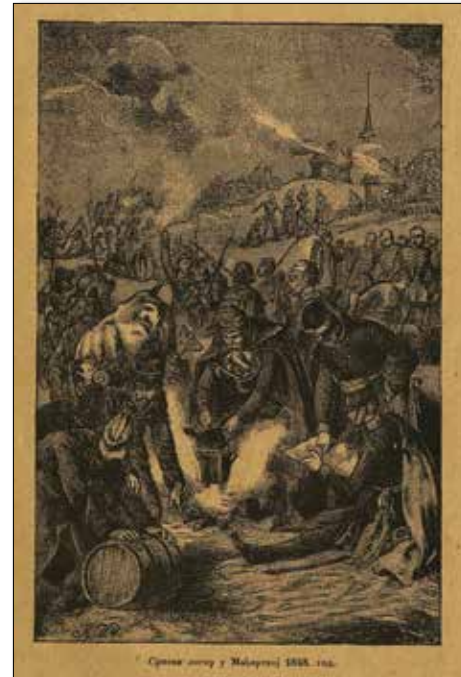
- Уочи празника Часне вериге дође у Бечеј један Сенћанин, Сава Вујић, тамошни фишкар и велепоседник – настави пуковник Давидовац. - Од њега смо дознали да се из Сенте повукла маџарска војска, и да је тамо остало тек неки' стотинак немзетера, солдата националне страже, на челу

са тамошњим спајијом Мајорошом. То је била здраво добра вест за нас! Ми о'де у Бечеју сад имадемо око по друг 'иљада катана, граничара и шајкаша. Сви смо једва дочекали да пођемо на Сенту, ал' онај Вујић фурт нас је молио и кумио да не пролевамо забадава људску крв. Предложио је да пошаљемо парламентарне са писмом. Ајд' нек ти буде, помислим у себи. Ондак заповедим капетану Радовану Ивковићу да натрукује писмо, да нам се сенћански Маџари лепо предаду. У писмо је стајало да јим нећемо ништа нажао урадити, иако смо обрели да ћемо осветити погубел' угледни' људи, укупно тринајстори, који су још у јулу обешени у Врбасу. То су била два свјашченика, па племенити Петар Међански и Милутин Татић, све угледне старине, ислужени солдат француског рата, обојица из Старе Кањиже. Међ тим страдалницима био је и уважени сенћански велепоседник Арса Бадрица. Ајд', добро, реко', биће још дана за мегдана! Сутрадан сам у Сенту посл'о три парламентарна под белим барјаком. Кад уто, онај проклети Мајорош Пишта побије наше

парламентарне, одсече им главе, па ји натакне на мотке испред јужне капије, код српског гробља.

- Хја, гром ји спржио! – срдито загрми Вилински. (...)

Драгомир Дујмов

Српски табор у Мађарској, 1848.

У КРУГ-у радионица за децу у духу предстојећег празника

Протеклог викенда за Лазареву суботу у Будимпешти је приређена радионица за децу која је у Галерији КРУГ окупила мноштво малишана. У духу празника уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим деца узраста до 11 година су заједно са својим родитељима дошли да обележе овај велики дан, а организатор су били управе храма Светог

Великомученика Георгија у Будимпешти и Удружења Круг.

Малишани су предвођени учитељицом Јасмином Аџић својим вештим рукама и креативношћу бојили дрвене фигуре симболе предстојећег празника и пером на картончићу исписивала поздрав „Христос Васкрсе“. Галеријом КРУГ у којој се окупио велики број заинтересованих пева-

ле су се најлепше Васкршње песме, а деца су са учитељицом Јасмином говорили и о самом значају Лазареве суботе и предстојег празника Васкрса. О Лазаревој суботи и значењу овог дана, када се носе врбове гранчице и звончићи око врата лежи симболика поменутог празника. Данашње врбове гранчице замена су за палмине гране којима је Исус дочекан у Јерусалиму. Врба је вероватно изабрана због још једне значења, овога пута присутног још од времена старих Словена а она симболизује напредак, подмлађивање, тера болест и многа друга зла.

У разговору са родитељима родила се идеја да се овакве радионице и њима сличне, по узору на традиционалну Шарену барку одржавају чешће, а Галерија Круг се показала као добар избор.

Након радиоце деца и родитељи пре-

шли су у Храм Светог Георгија у Будимпешти да прославе Лазареву суботу или Врбицу, празник посвећен васкрсењу праведног Лазара из Витиније кога је Исус Христос, према предању, васкрсао из мртвих.

Вечерње је служио отац Никола Почуча, уз саслужење оца Зорана Остојића и ђакона Стефана Милица-вића, а пре опхода деци и свим верницима су подељене врбине гранчице.

Диана Ђурић

НЕВЕН

Награђена Миона Игњатовић

сама ученика основних школа из Србије, Сегедина и Темишвара. У ужи избор је ушло 120, а на завршној свечаности награђено је 14 ученика.

Песничка штафета, која је ове године одржана по педесети, јубиларни пут, је манифестација од значаја за Град Зрењанин. Уз Змајеве дечје игре, ово је највећа дечја манифестација у Србији, осмишљена, по речима организатора из Градске народне библиотеке у Зрењанину, као песничко надметње које има циљ откривање младих талената, подстицање дечјег стваралаштва и развијања љубави према писаној речи.

Ученица петог разреда Српске основне школе у Сегедину, испостава СОЦ „Никола Тесла“ у Будимпешти, освојила је посебну интернационалну награду на Песничкој штафети одржаној у Зрењанину. Награђена је пакетом књига, слаткишима и бициклом. До ове слатке награде на два точка довела је песма коју је, овим поводом, написала и која носи назив Неузвраћена љубав.

Уз Мионину песму, у овој штафети у стиховима, учествовало је 1500 пе-

„Много сам срећна што сам учествовала у овом такмичењу и баш сам се изненадила што сам освојила бицикл. Сама додела је била баш лепо организована. Било је пуно деце и писаца. Упознала сам пуно писаца и добила аутограм Тодета Николетића“, рекла је Миона не скривајући своје одушевљење.

Миону је на ово такмичење пријавила њена наставница српског језика и књижевности, Валентина Херц-Нађ, која не скрива понос на ову ученицу

и чињеницу како су ово дивна признања која један наставник индиректно може да добије и потврде да сте на правом путу у свом раду.

Свечаност у Зрењанину су, уз домаћина писца Уроша Петровића, награђене ученике, њихове наставнике и представнике њихових школа, својим присуством увеличали и писци Весна Алексић, Николета Новак, Елизабета Георгијев, Слободан Станишић, Радивој Шајтинац, Драгомир

Ђулафић, Душан Поп Ђурђев, Тодета Николетић, Дејан Алексић, Угљеша Шајтинац. Након званичног дела програма уследио је свечани ручак за све присутне на којем су посебно уживали ученици који су имали прилику да разговарају са писцима и из прве руке добију савете и потицаје.

Сегединска српска школа је пуна утисака са ове манифестације и, баш као што су и организатори истакли, нада се наставку сарадње и још већем одзиву ученика на предстојећој Песничкој штафети.

Горана Копоран

Резултати конкурса за финансирање пројеката Срба у Мађарској у 2024. години

Р.б.	Организације	Предмет конкурса	Добијена средства фт
1.	Српска православна црквена општина Ходмезевашархељ	Мала Госпојина - Храмовна слава у Ходмезевашархељу	100 000
2.	Српска православна црквена општина Деска	Храмовна слава у Десци	100 000
3.	Српска православна црквена општина Нови Сентиван	Храмовна слава у Новом Сентивану	100 000
4.	Српска народносна самоуправа Сантово	Дани српске културе	100 000
5.	Српска народносна самоуправа у Новом Сентивану	Фолклорно вече, изложба народних ношњи и тајне златног веза	100 000
6.	Нови Сентиван - Српска заједница	Дани Светог Ивана	250 000
7.	Печујско-барањско српско удружење	Штампање брошуре: Трагом наших предака (Публикација поводом 100 година Општинске)	150 000
8.	Српско друштво Зора	Издање дечје књиге на српском језику	80 000
9.	Српско културно и медијско друштво	Позориштанце	200 000
10.	Српска самоуправа у Жефварошу	Дани Светог Илије	100 000
11.	Самоуправа Срба у Кишпешту	Спомен крст у Ференцварошу - друга фаза	300 000
12.	Српска православна црквена општина Јегра	Храмовна слава у Јегри	150 000
13.	Српска православна црквена општина Будимпешта	Ђурђевдански дани у Будимпешти	150 000
14.	Српска народносна самоуправа Деска	Абрашевић у сусрет Васкрсу	250 000
15.	Сегединска месна српска заједница	Гледање филма на 31. Фестивалу европског филма на Палићу повезано са једнодневним путовањем у Суботицу и Палић	154 550
16.	Манастир Грабовец	Храмовна слава у Грабовцу	200 000
17.	Српска Народна самоуправа у Медини	Пударина	50 000
18.	Удружење уметника КРУГ	Ликовна колонија и симпозијум КРУГ 360	200 000
19.	СКУД Табан	30. јубиларно Табанско вече	300 000
20.	Српска народносна самоуправа у Медини	Духови у Медини	100 000
21.	СКУД Рузмарин	20. Јубиларни програм СКУД-а Рузмарин	300 000
22.	Батањско удружење за очување српске културе и традиције	Дан културе	200 000
23.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Печују	150 000
24.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Бремену	80 000
25.	Српска православна црквена општина Печуј	Дан ходочашћа српске цркве на брду Ђунтир	80 000
26.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Вилању	80 000
27.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Сиригу	80 000
28.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Мајшу	80 000
29.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Мечки	80 000
30.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Шароку	80 000
31.	Српска православна црквена општина Печуј	Храмовна слава у Шиклошу	100 000
32.	Српска самоуправа Липова	Храмовна слава у Липови	100 000
33.	Српска православна црквена општина Сегедин	Веронаучни камп	355 450
34.	Српско културно друштво Сегедин	Видовдан	100 000

Недеља одрживог развоја

У сегединској српској основној школи је, од 22. до 26. априла, низом радионица и активности за ученике, обележена Недеља одрживог развоја. Наставници задужени за активности у оквиру овог програма су били Гордана Станков, Сенад Емра и Марта Васиљев, уз подршку целог колектива у самој реализацији.

Бројни садржаји Недеље одрживог развоја су били подељени по данима. Уторак је био у знаку сакупљања отпада, а ученици су се придружили и акцији на државном нивоу под називом TeSzedd!. У среду су ученици школу „затрпали“ сакупљањем одеће коју више не користе, након чега је одећа селектована по џаковима, а у четвртак одвежена из школе. У Мађарској је ова акција позната под називом Sulizsák. Врхунац ове одрживе недеље је уследио у петак. Мени су

додељене две радионице. Прва је била за ученике петог и шестог разреда - Сагоревање отпада – ДА или НЕ? (Ne égésd el!), док су ученици нижих разреда заговарали домаће производе на радионици Купуј домаће – етикете на намирницама, (Fair trade). Права забава је остављена за крај када су ученици учествовали у трампи играчака, књига и школског прибора, пресађивању цвећа и у прављењу воћне салате од домаћег воћа. Оваквим акцијама се, на прави начин, улаже у будућност очувања наше планете.

Српска школа у Сегедину је, још једном, показала како, уз одличан васпитно-образовни рад, примерима добре праксе и активним укључивањем у одговорне обрасце човековог односа према околини, поставља праве темеље у процесу одрастања младог човека.

Горана Копоран

Резултати конкурса за финансирање школских програма, манифестација и пројеката који имају за циљ неговање српског језика, културе, традиције и обичаја у 2024. години

Р.б.	Организације	Предмет конкурса	Добијена средства фт
1.	Сегединска месна српска заједница	Сустрет српских забавишта у Мађарској	120 000
2.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“ - Деска	"Сустрет Николе Тесле и Десанке Максимовић" - дружење, учење језика у оквиру изградње међународних односа	100 000
3.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“	Благо Аде Чепел	100 000
4.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“	Берба јабука	100 000
5.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“ - Ловра	Прослава Светог Николе - Деда Мраза у Ловри	100 000
6.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“ - Сегедин	Путевима српских предака у Мађарској	100 000
7.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“ - Сегединско забавиште	Сунчана јесен живота	100 000
8.	Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „Никола Тесла“ - забавиште Деска	Вртић у природи	100 000
9.	Батањска двојезична српска основна школа и забавиште	Дан деце и породице у вртићу	180 000

**ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА
У БУДИМПЕШТИ**

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА МАЈ

03.05. Велики петак – Царски часови 10 часова	
03.05. Велики петак – Вечерње и изношење плаштанице, Плач Мајке Божије и статије	18 часова
04.05. Велика субота – Света Литургија	10 часова
04.05. Велика субота – Васкршње јутрење (у поноћ)	00 часова
05.05. недеља – Вечерње	18 часова
06.05. понедељак – ВАСКРСНИ ПОНЕДЕЉАК Свети Великомученик Георгије - Ђурђевдан, Света Литургија	10 часова
06.05. понедељак – Вечерње	18 часова
07.05. уторак – ВАСКРСНИ УТОРАК Света Литургија	10 часова
11.05. субота – Вечерње	18 часова
12.05. недеља – Свети Василије Острошки Чудотворац, АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА, ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ Света Литургија	10 часова
18.05. субота – Вечерње	18 часова

Јутрење се служи свакој дана у 8:00 часова

**ЕВРОПСКА ТУЦИЈАДА У ДЕСЦИ
5. маја у 15 сати у месном Сава центру**

Програм:
15.00 – Регистрација такмичара
15.30 – Концерт месног Дечјег тамбурашког оркестра
16.00 – Такмичење у туцању васкршњим јајима
17.00 – Дружење и послужење

**ЖЕЛИ ВАМ ЕКИПА
СНН - а**

**СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ**

СРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-КфТ) ♦ За издавача: Радојка Филаговић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фотодојављивач: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Контакт: srpskenedljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ♦ Графички њрелом листа: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedéstudiók Вг.: Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061-0238

ОБИЧАЈИ

Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан

Свети Георгије, Свети Ђорђе, Свети Ђурађ, или, како га у народу најчешће називају „Ђурђевдан“, непокретни је празник и прославља се увек 23. априла по старом, односно, 6. маја по новом календару. По бројности и разноврсности обичајне праксе може се рећи да је Ђурђевдан уопште код Срба веома значајан пролећни празник, јер ни за један други празник (сем Божића) није везано толико обредних радњи и веровања. Можда и због тога што пада у доба највећег бујања природе на прекретници пролећног и летњег периода, када је вегетација најбујнија. По народном схватању Ђурђевданом престаје зимска, а настаје летња половина године.

Код Срба у Банату Ђурђевдан је један од најзначајнијих пролећних празника, чији је широки комплекс обичаја везан за стоку, као и за живот биљака. И уопште живот дружења с природом, а у том су комплексу значајну улогу имали вода, ватра и култ мртвих. За овај празник извођене су и многобројне магијске радње без религијске основе, које су усмераване на љубав и брак. Сва обредна пракса, извођења уочи и на сам дан Ђурђевдана, имала је за циљ да заштити стоку, усева, да се обезбеде временски услови који су требали да допринесу плодности поља, односно, усева. Као и да се обезбеди добро здравље стоци и живини, а и да се заштите људи од невоља и да се допринесе њиховом добром здрављу, односно, општем добитку и напретку домаћинства, па и читаве сеоске заједнице.

Литија-Ђурђевдански уранак

У многим селима Баната (и у делу Мађарске) Срби су све до Другог светског рата на Ђурђевдан, у организацији цркве, преносили селом и пољима литије. Литије су нарочито преносили ако је за Ђурђевдан била велика суша. Поворку литијаша су сељани посипали житом изговарајући речи „Родило, родило“. Са литијом се одла-

зило на поље, засејано житом, где се литија заустављала и свештеник читао молепствије за кишу и добар род усева. По обичају, учесници су на жити клечали и плели венац од зеленог жита, које су стављали на литије и носили га кући, те остављали иза кућне иконе, верујући у њихову плодотворну и заштитну моћ. По народном веровању, први венац за литију требало је да оплете невинна девојка, да би жито било чисто и без кукоља, а и трудна жена, да би жито било родно. Ако није суше већ кише било, онда су ишли на каменито место да би киша преста.

Ако је на сам дан падала киша, веровало се да ће година бити плодна. Тада су изговарали „Падају са неба дукати“, или „Свака кап ђурђевданске кише дукат вреди“, односно, „Ђурђевданска киша немерено благо“. Обилажење поља, које је том приликом извођено, имало је за циљ да се утиче на род усева и да се жито сачува од временских непогода. У многим местима су на Ђурђевдан литијама ишли на гробља, у спомен предака.

Ђурђевданска литија, или „уранак“ био је и у Десци један од важних обичаја, увек уз присуство великог броја људи, све до Другог светског рата. У ране јутарње сате би кренули испред цркве литијаша и отишли на велику ливаду крај села, код бунара, где се стока напајала. По обичају, на њиви је свештеник – после кратког обрета – осветио жито, из којег су плели венчиће, којима су китили литије и носили кући. После су наздравили, презалогајили, односно, запевали и заиграли. Иначе, многи су пешке ишли, а неколико њих фијакерима, окићеним српским везом.

Било је и посебних јахача на коњима, које су такође окитили пешкирима од српског веза. Повратак у село био је уз песму, да би сви отишли на свечану литургију. Црква је том приликом увек била препуна људи, пошто су многе породице славиле своју крсну славу (породице Марковљев, Вукосављев, Радић, Ђорђевић и Белајски – могло би се рећи, највише њих у селу). После литургије, или у порти, или у згради парохије, било је послужење, а затим је цело село отишло на славски ручак. Момци су поподне ишли у чарду, која је била поред Мориша. Чарда је била саграђена на јаке стубове, које су, иначе, још бродотељачи донели из Трансилваније, а она је била њихово омиљено место за одмор и разоноду. Зграда је стајала све до 1970. године, па су литијаша после Другог светског рата крадом одлазили тамо, када је било забрањено. За момке је увек било доброг вина, јела и музике. О литији треба знати да ако је било лоше време, ишло се само до мале шумице крај села. Наставак је уследио у вечерњим сатима и то на рољевима, где је било бунара, а кад је „рогаљ“ онда се младе цуре и момци, те музичари веселе до касно у ноћ.

Обичај „Литије“ није изумрео пошто су га чланови КУД-а „Банат“ заједно са месном Српском црквеном општином 2001. обновили у нади да

ће поново оживети. Нажалост, после неколико година, констатовали су да је уранак на Ђурђевдан само прошлост и да је потребан велик организациони рад да успе поновно оживљавање. Зато је било важно да је 2002. године, када се у Десци одржавала Европска смотре српског фолклора, одиграна кореографија „Уранак“ Добривоја Путника, коју је за Дешчане поставио Љубомир Миле Вујчин из Врбаса. Фолклораши „Баната“ освојили су злато. Дуго је била на репертоару и на Европској смотри 2009. поново је изведена. Банат је добио сребро, а Кристифор Брцан је проглашен најбољим играчем.

Срби у Десци су решили да ове године оживе овај леп обичај и да га одрже у организацији Културног удружења Банат и Црквене општине.

Пошто је за опстанак Срба у Десци веома важно да се обичаји сачувају и негују, самим тим то је једна од најважнијих ствари како би се српска реч још дуго чула, певале српске песме и играле српске игре, те појало у светом храму. Срби у овом поморишком насељу желе да сачувају своју веру, језик, културу и обичаје.

Ђурђевданска литија – уранак – један је од најстаријих и најважнијих српских обичаја у овом поморишком месту.

Боривој Рус

